

Fra kooperasjon til kapitalisme

Kinesisk lege ny WHO-leder

Margaret Chan er valgt til ny generaldirektør i Verdens helseorganisasjon (WHO). Hun kommer fra stillingen som assisterende generaldirektør med ansvar for bekjempelsen av smittsomme sykdommer og har i mange år arbeidet med offentlig helsearbeid i Hongkong. Hun er utdannet lege i Canada og har en mastergrad i folkehelse fra Singapore.

Valget av Chan som ny WHO-leder etter Lee Jong-Wook fra Sør-Korea, som døde i mai 2006, er en stor seier for Kina. Valget styrker arbeidet med å få Kinas store befolkning med i det globale helsearbeidet organisasjonen driver.

Chan sier hun vil prioritere to arbeidsområder: Afrika og kvinnehelse (1), men hun står også overfor store utfordringer når det gjelder infeksjonsovervåking, primærhelsetjenester som basis for alle helsetjenester, migrasjon av helsepersonell fra fattige til rike land og ressursprioritering. Hun må også ta fatt i WHO's interne ledelsesstruktur og -kultur.

Malaria, tuberkulose, hivinfeksjon og høy barnedødelighet i mange land krever omfattende tiltak fra verdenssamfunnet. Som Chan uttrykte det i sin takketales til Verdens helseforsamling i november: Mangel på ressurser og politisk engasjement kan ofte være de virkelige morderne (1).

Petter Gjersvik

petter.gjersvik@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Litteratur

1. Dr Margaret Chan to be WHO's next director-general. World Health Organization. <http://www.who.int/mediacentre/news/releases/2006/pr66/en/index.html> (28.11.2006).

Forskjellene mellom rike og fattige øker i dagens Kina, også når det gjelder tilgangen på psykiatriske helsetjenester. Mangelen på en landsomfattende lov om psykisk helsevern innebærer svake rettigheter for pasientene, blant annet ved tvangsinnleggelse.

Den økonomiske utviklingen i Folkerepublikken Kina de siste 20 årene har ført til store forskjeller mellom by og land. Det er vesentlig bybefolkningen som har nytt godt av den økonomiske fremgangen. Dette gjelder også tilgangen på helsetjenester. Det er markedet som styrer helsevesenet, og de beste helsetjenestene tilbys der det er en betalingsdyktig befolkning, det vil si i byene, mens folk på landsbygda mangler det mest grunnleggende helsetilbudet.

Psykisk helsevern i Kina

Kina mangler fortsatt en landsdekkende lov om psykisk helsevern. Det er ikke uvanlig at provinsene innfører lover før de får en lov som gjelder for hele landet, og Shanghai vedtok sin egen lov om psykisk helsevern i 2002. Beijing ventes å få sin lov neste år. Det foreligger nå et utkast til en landsdekkende lov i en 15. versjon til behandling i departementene, og loven kan forhåpentligvis bli vedtatt av folkekongressen før de olympiske sommerlekene i 2008.

Under et seminar om lov om psykisk helsevern og etikk, som ble arrangert i Suzhou, en times kjøring fra Shanghai, i september 2006, kom det frem at mangelen på lovverk fører til uklare rettigheter for pasientene. Det finnes ingen klare prosedyrer for tvangsinnleggelse og tvangsbehandling. Familien, oftest foreldre eller ektefelle, kan avgjøre om det skal foretas tvangsinnleggelse eller ikke, og legene må ved hver tvangsinnleggelse bruke sitt skjønn og egne erfaringer. Riktignok skal tvangsinnleggelse godkjennes av to leger, men pasientene har ingen klagemuligheter.

Seminalet i Suzhou var det fjerde i rekken i et samarbeid som Den norske lægeforenings utvalg for menneskerettigheter har hatt med kinesisk psykiatri siden 2003. Seminarene støttes økonomisk av Utenriksdepartementet i Norge. Tema for samarbeidet har vært pasientrettigheter, menneskerettigheter og etikk i psykiatrien, og dette seminaret samlet 60 nøkkelpersoner fra ni provinser. Våre samarbeidspartnere er den kinesiske psykiatriforening og en nystartet psykiaterforening som er dannet for blant annet å utvikle en strukturert spesialistutdanning i psykiatri. Samarbeid

om menneskerettigheter og etikk i psykiatrien inngår i arbeidet med å utvikle en slik spesialistutdanning. Målet er å utdanne minst én psykiater i hver provins, som så i neste omgang skal være ansvarlig for å organisere spesialistutdanning lokalt.

Suzhou psykiatriske sykehus

Det er fortsatt ikke vanlig med åpne psykiatriske avdelinger i Kina. Tang Jin var synlig stolt da hun viste oss den åpne psykiatriske avdelingen hun leder ved Suzhou psykiat-

Tang Jin, overlege ved Suzhou psykiatriske sykehus. Alle foto Bjørn Oscar Hoftvedt